

Ermanno Wolf-Ferrari:

ŠTIRJE GROBIJANI

PREMIERA DNE 18. JUNIJA 1955

Besedilo napisal:
Giuseppe Pizzolato

Prevedla:
Smiljan Samec in Ivo Sorli

Dirigent:
dr. Danilo Svara

Režiser:
Ciril Debevec

Scenograf:
inž. arh. Ernest Franz

Osnutki kostumov:
Nada Souvanova

Izdelava kostumov:
Gledališke krojačnice
pod vodstvom Cvete
Galetove in Jožeta
Novaka

Inspicijent:
Peter Bedjanič

Odrski mojster:
Celestin Sancin

Razsvetljava:
Silvo Šinkovec

Lasulje in maske:
Janez Mirtič, Emilija
Sancinova in Tončka
Udermanova

Ermanno Wolf-Ferrari: ŠTIRJE GROBIJANI

GLASBENA VESELOIGRA V TREH DEJANJIH
PO CARLU GOLDONIJU

Lunardo, trgovec s starinami	Ladko Korošec
Margarita, njegova druga žena	Elza Karlovčeva
Lucieta, Lunardova hči	Sonja Hočevančeva, Maruša Patkova
Maurizio, trgovec	Daniilo Merlak
Filipeto, njegov sin	Janez Lipušček
Marina, Filipetova teta	Milica Polajnjarjeva, Nada Vidmarjeva
Simon, trgovec, Marinin mož	Friderik Lupša
Cancian, petičen meščan	Zdravko Kovač
Felice, njegova žena	Vilma Bukovčeva, Manja Mlejnikova
Grof Riccardo, tuji plemič	Miro Brajnik, Drago Čuden
Mlada služabnica Marinina	Zlata Gašpersičeva

Godi se v Benetkah okrog l. 1800.

Slike iz Smetanove »Prodane neveste«
izdelal: Foto Vlastja

GLEDALIŠKI LIST OPERA

1954

ŠTEV. 10

1955

Ciril Debevec:

WOLF-FERRARI: »ŠTIRJE GROBIJANI«

(Režijske opombe)

Goldonijeva zgodbica o »Štirih grobijanih« je pravzaprav sila preprosta. In — navsezadnje — kaj pa je treba za dobro opero zapletenih vsebin in besedil? Najlepši primer za to je »Prodana nevesta«. Vso vsebino poveš v dveh, treh, štirih stavkih! In z »Grobijani« je prav tako.

Nekje v Benetkah živijo dve, tri sosedne družine, od katerih sta dva očeta sklenila poroko sina in hčerke, in sicer — zaradi reda! — tako, da se obadva prej sploh ne vidita in da se spoznata šele potem, ko bo poroka izvršena. Oba trdoglava družinska poglavarja dobita polno podporo s strani dveh prijateljev zakoncev, ki si umišljata, da na ta način najboljše uveljavljata svoje moško gospodstvo in nadvlado v zakonu. Nasprotnega mnenja pa so navihane ženske in tako se jim s pretkano potegavščino (seveda s preobleko, kako pa drugače!) posreči, da ukanijo trmaste godrnjavse, in vsa »štoria« se konča z ginljivim »happy-endom«, v katerem se mlada zaljubljenca srečno objameta, ženske samozavestno slavijo zmago, moški pa vdano spoznajo od vekomaj znano in staro resnico, da »brez teh šmentov res ne gre...«

To je vse. Toda važno ni zdaj, kaj je pisatelj povedal, temveč kako je to storil (glej: Shakespeare!). In v našem primeru ne samo in toliko pisatelj, temveč mnogo bolj komponist, ki je v operi odločujoč. Mislim, da je v malokaterem opernem delu — razen v Verdijevem »Falstaffu« seveda — toliko sončne vedrine, šegavega humorja, žuboreče navihanosti in kipeče, življenjsko nabite radosti, vse to pa, kar je pri tem nazdragocnejše — v fini, požlahtnjeni obliki, ki nikjer ne presega meja rahločutnega okusa in nikjer ne uporablja sredstev grobega naturalizma. Ta glasba je tako iznajdljiva, tako nagajiva, pršča, šaljiva, izzivalna, burna in ščegetava, da mora celo čemerneža nergača (ki je lahko tudi slovenskega porekla) brez besedila pripraviti do smeha. Temu komponistu se v tej glasbi smeje, norčuje, muza in hihita vse kar samo od sebe — in vsekakor je to tisti veliki dar prirode, za katerega mu lahko vsi zavidamo in za katerega mu moramo biti vsi iz srca hvaležni.

*

Naloga uprizoritve — odnosno režije — pa je, mislim, predvsem: doseči v tej tehnično zelo težki obliki čim pristnejši in čim svobodnejši igralski izraz, spojen obenem s težnjo, prikazati vse nastopajoče osebe v čim mar-

kantnejši podobi, ustvariti čim ustrežnejše ozračje in okolje in poskrbeti za primerna »razpoloženja« v zahtevanih in glasbeno predloženih kontrastih.

Zato smo vse štiri robavse namenoma nekoliko poudarjeno tudi zunanje (maske, kostumi) izoblikovali, zato smo skušali dati ženskim vlogam ne samo beneško živost, temveč tudi sočno igrivost, iskrivo ognjevitost in slikovitost. Končno stremljenje je bilo pokazati: kako pristna in iskrena ženska dobrosrčnost s humorjem, pa četudi prevejeno, naposled zmaga in zmaga nad moško okornostjo, trdoglavostjo in zakrknjenostjo. Z drugo besedo: zmaga mlade ljubezni, dihaajočega in utripajočega, svobodnega veselja nad okrepenelim godrnjavsarstvom in zaprašenim starinarstvom.

Iste misli so nas vodile tudi pri zasnavljanju scene. S čim bolj preprostim, slikanimi dekoracijami (čim manj plastike!) ustvariti štiri prizorišča, ki bi nudila izvajalcem čim več možnosti za njihovo igralsko dejavnost in gibanje. Na koncu bi rad pripomnil še to, da nam je v veliko pomoč pri našem uprizarjanem delu naš sedanji prevod, ki sodi gotovo med najboljše, kar imamo tovrstnega na zalogi v naši prevodni operni literaturi.

Ciril Debevec:

DVE, TRI SCENIČNE OPOMBE

Ce primerjamo razvoj in stopnjo inscenacije pri nas z razvojem in stopnjo inscenacije pri drugih narodih, odnosno pri drugih, svetovno pomembnih gledališčih, potem moramo priznati, da smo bili do predvojnih časov v tej panogi razmeroma zaostali in da je šele čas po drugi svetovni vojni prinesel v tem pogledu znatne in vidne spremembe. Vzroka za to je iskati prav gotovo in predvsem v znanem predvojnem pomanjkanju zadostnih gmotnih sredstev, deloma pa tudi v hitrem in množičnem sistemu celotnega obratovanja in pa v pomanjkanju v scenični stroki zadostno izobraženih ljudi. Šele povojni drugačni tozadevni nazori, podprti z izdatnimi finančnimi možnostmi, so odprli na tem polju nove vidike, nove poskuse in marsikatero zanimive in pomembne storitve, ki so imele svoje prednosti, pa tudi svoje slabosti.

Med nedvomne prednosti lahko štejemo predvsem že omenjeno dejstvo, da so gledališka vodstva v zvezi z odgovornimi in nadrejenimi forumi — verjetno na pobudo vplivnih režiserjev — začela posvečati primerno pozornost tudi tej, do tistih dob precej zanemarjeno panogo gledališke umetnosti. Znižanje števila predstav, predvsem pa zvišanje državne podpore je šlo v veliki meri na roko režiserjem, ki so iz bolj ali manj umetniških razlogov trdovratno vztrajali pri zahtevah, ki so — upravičeno ali neupravičeno — nepopustljivo poudarjale literarno ali igralsko oblikovalnemu delu enakovredno vprašanje in reševanje sceničnega prostora. Nekatera pojmovanja in tudi izvedbe so šle marsikdaj tako daleč, da so napravile scensko oblikovanje za skoraj samostojno vprašanje, ki je bilo rešeno marsikdaj kot samo sebi v namen, brez prave globlje, smiselne ali slogovne zveze z uprizarjanim delom oziroma z izvajanim načinom režije in igranja.

V okviru bežnih opomb in zapiskov, ki nikakor ne mislijo biti kakšne občeveljavne ugotovitve, temveč kvečjemu le skromne pobude k podrobnejšemu, predmetnemu razmišljanju, seveda ne moremo naštevati nazornih in

najzgovornejših primerkov iz bližnje in malo daljnje preteklosti (kar bi bilo vsekakor zelo poučno in zanimivo), pač pa lahko brez posebnega napora ugotovimo pri teh sceničnih stremljenjih neke skupne poteze, ki bi jih lahko porazdelili v glavnem v tri skupine in ki bi jih lahko označili približno takole: 1. v težnje za nekim bolj ali manj posrečeno tolmačenim **realizmom**, 2. v težnje za čim bolj **arhitektonsko** (v nasprotju s prejšnjim slikarskim) pojmovanim, členjenim in oblikovanim prostorom, in 3. v težnje za čim večjo **plastičnostjo** dekoracij in na odru uporabljenih predmetov.

Oglejmo si sedaj samo nekoliko поблиže, kaj se je iz takega pojmovanja moralo nujno in logično pojaviti v praksi.

Težnja po, rekel sem že: zelo različno tolmačenim, a vendar dosledno poudarjanim realizmom, je gnala v čim večje posnemanje stvarnosti in resničnosti, kar je dalo včasih res da naravnost presenetljive »realistične« rezultate, kar pa se ni v vseh primerih skladalo z duhom in bistvom uprizorjenega dela in pa, kar je nujno moralo privedi do okrnitve tistega, kar je v vsakem umetniškem ustvarjanju še vedno najvažnejše, namreč: fantazije. Režija in inscenacija sta se složno in skrbno trudili s tem, da bi bilo vse, kar je bilo in kar se je godilo na odru čim bolj »resnično«, »stvarno« in »življenjsko«. Vse, kar je bilo morda samo nakazano, stilizirano, je bilo več ali manj tvegano, neumestno, neumetniško, včasih celo bolj ali manj rahlo osumljeno »mistično«. Nakazane ali »stilizirane« scene so si šele kasneje pogloma spet priborile (in sicer previdno) pravico na svoje mesto. Uveljavljati se je začela postopoma spet misel o »umetniškem« in »duhu dela« ustreznem oblikovanju prostora.

Druga težnja, to je težnja po arhitektonskem obdelovanju prizorišča, je spet — poleg vseh svojih dobrih in zelo uspešnih lastnosti — marsikdaj zelo rada inscenatorja in režiserja zavedla v stremljenje prizorišč samo z raznimi podstavki, prizidki, nadzidki, ploščami, stolpiči, stopnicami, zavoji, kotički itd. tako razčleniti, da bi bilo že samo po sebi dovolj razgibano, slikovito in zanimivo in da bi nudilo izvajalcu čim več možnosti za njegovo gibanje in igranje. Toda na žalost se v takih primerih le prerado zgodi, da se igralski prostor prenatrpa in preobloži in da je pri najboljši režiserjevi in inscenatorjevi volji izvajalcu (igralcu, pevcu, plesalcu) bolj v oviro in napoto, kakor pa v podporo in umetniško korist.

Tretja težnja, to je težnja po plastičnem oblikovanju vseh dekoracij in predmetov, pa ima — spet poleg vseh svojih nedvomno dobrih lastnosti — marsikdaj to slabost, da v svojem »načelnem« zanosu zelo rada pretirava in da potem praktično prestopa meje, ki nimajo umetniško prav nobenega učinka, zato nobenega smisla, ki so popolnoma odveč in ki so zato marsikdaj predstavi, pa tudi celotnemu gledališkemu delu mnogo bolj v škodo kakor pa v prid.

Te pravkar — na hitro — navedene težnje pa vlačijo za seboj še druge posledice, ki v nobenem pogledu ne morejo vplivati ugodno na gledališko delovno stanje in delovni potek. Naj omenim od mnogih samo nekatere, ki se mi zdijo najbolj vidne in občutljive. Na primer: v opisanem načinu pojmovano in praktično izvajano insceniranje zahteva mnogo ustreznega materiala, ta material je v splošnem zelo drag in tako se zgodi, da so inscena- cijski stroški, to se pravi materialni izdatki marsikdaj tako visoki, da niso v nobenem smiselnem razmerju z osebnimi izdatki (čeprav so osebe na odru, so in bodo bistveno važnejše kakor kulise). Ali dalje: komplicirana scena

zahteva zelo mnogo natančnega in zamudnega dela v gledaliških delavnicah, in to ima spet za posledico nesorazmerno in nepotrebno povečanje delovnega časa. Dalje: v tem smislu izdelana scena je težka za prevoz kakor tudi za prenos, marsikdaj pa tudi za porabno namestitev na odru, kar spet vpliva samo zaviralno na delo, pa najsibo v smislu montaže v začetku predstave ali pa v smislu sprememb in prestavljanja med posameznimi odmori. Znani so nam primeri, da smo se že pri marsikateri tehnični oziroma dekoracijski vaji temeljito namučili in da smo si morali potem za skrajni izhod v sili pomagati s primernim popraviljanjem, spreminjanjem, pa tudi žaganjem in odstranjevanjem pripravljenih dekoracijskih kosov. Ali: tovrstno izdelane dekoracije zahtevajo zaradi svoje obsežnosti mnogo prostora, kar bridko občutimo ne samo med predstavami pri spremembah na odru in za odrom, temveč se bojim, da bo težava še bolj opazna pri shranjevanju, ko bo kmalu treba — če bi v tej smeri nadaljevali — zgraditi za dekoracijska skladišča posebna, in sicer zelo krepko zastavna poslopja.

To se mi zdijo nekako glavne slabosti, ki se pojavljajo v zvezi z našimi inscenacijskim vprašanjem. Zanimivo je, da se v teku zadnjih let v gledaliških vodstvenih krogih, tudi v tej zvezi, slišijo marsikatero umestne in smiselne pripombe, ki so za pametno omejitev inscenacijske navdušenosti in inscenatorskega poleta, vendar ima človek nehote vtis, da prihajajo ti opomini bolj iz smeri ekonomske zaskrbljenosti kakor pa od strani umetniškega naziranja in prepričanja.

Mogoče bi se dala tale moja razmišljanja o inscenacijskih problemih na kratko formulirati nekako v tehle željah in stavkih:

1. inscenirajmo kolikor mogoče bolj v duhu dela z večjo uporabo fantazije in malo manj v duhu sebe in z manjšo potrošnjo »gradbenega« materiala;
2. mislimo pri vsaki inscenaciji stalno na to, da je na odru še vedno najvažnejši **živi človek**, to se pravi igralec (ali pevec) in da je zato treba sceno prilagoditi igralcu in ne igralca sceni.

Po gostovanju Vilarovega gledališča v naših krajih smo brali v naših kritičnih poročilih marsikaj dobrega in po mojem mnenju pravilnega o sceničnem prostoru ter o igralčevi splošni kulturi, besedi in kretnji. Ni ravno potrebno, da bi nam bil Vilarov prazni (gostovalni) oder že najvišje odkritje in zadnje načelo, toda mogoče nam bo le pomagal vsaj nekoliko ublažiti nekatere scenične »podvige«, ki so marsikdaj zelo samodopadljivi in ki so umetniško zelo malo ali pa sploh nepomembni.

Pravi užitek je kaditi cigarete

Morava

izdelek ljubljanske Tobačne tovarne

ERMANNOWOLF-FERRARI

Proti koncu prejšnjega stoletja se tok glasbenega razvoja, ki je dotlej tekkel precej strnjeno po eni strugi, razdeli na veliko število rokavov. Še bolj kot v absolutni glasbi se pozna razcepljenost vseh mogočih struj, strem-ljenj in stilov v operni umetnosti po Wagnerjevi smrti. Wagner je bil velika skala sredi veletoka: kogar je prineslo mimo, ga je potegnila njegova umet-nost v vrtince, iz katerih se ni bilo lahko izviti. Močne osebnosti se rešijo iz njih vsaka na svoj način. Richard Strauss plava dalje v motnem toku monumentalne patetike, ki začne kmalu zastajati in se hkrati tudi bistrilo, a se kmalu izkaže le kot eden izmed mnogih stranskih rokavov. Precej daleč od njega buči italijanska veristična umetnost, pri kateri je dno večkrat že nevarno plitvo in ki zaide po Pucci-niju v mrtve vode. Debussy si izkoplje lastno strugo, ki na videz tudi nima nadaljevanja. Dalej od njega in daleč od vseh drugih tokov si vrta svojo pot drug podoben genialni samotar, Jana-ček. Tačas že drve od drugod novi pri-toki novega stoletja, ki podirajo vse jezove: Stravinski, Berg, Hindemith. V vsej tej navidezni anarhiji, ki traja vso prvo polovico dvajsetega stoletja, pa živi nekje zopet popolnoma za sebe in piše opere še en samotar — Wolf-Ferrari.

Wolf-Ferrari nima v sebi genialnosti kakega Debussyja ali Janačka, ven-dar je dovolj samosvoj, da išče v umet-nosti pot po svojem okusu in tempe-ramentu. Nima moči, da bi utiral nova pota, pogled se mu zato obrača v pre-teklost po vzorih, ki so najbliže nje-govemu estetskemu idealu. Vzornike si najde v Mozantu in Rossiniju, ter si ustvari po njunem zgledu nekak kla-sicizem za sebe. Taka umetnost seveda diši močno po devetnajstem stoletju, v dvajsetem pa je glede na splošno smer razvojnih tokov nekak anahronizem,

osamel stranski rokav, v katerem se tok obrača celo v nasprotno smer nazaj.

*

Zgodovina, ki raziskuje glavne toko-ve razvoja, za posameznike, ki skušajo plavati proti toku, seveda nima dosti smisla. Zato seveda človeku kot je Wolf-Ferrari zgodovinarji nikoli ne bodo dodelili vidnejšega mesta, a njem in o njegovi umetnosti ne bodo pisane monografije. Komaj da najdete o njem skromne biografske podatke, ki po-vedo, da je bil rojen leta 1876 v Be-netkah, po očetu Nemec, po materi Benečan, da je študiral glasbo v Mün-chenu in da je napisal okoli 10 oper, med njimi največ na librete po Goldo-nijevih komedijah.

Dvojna narodnost pomeni pravzaprav hud precep za ustvarjajočega umetnika, ki mora biti nekje trdno zasidran, ki mora imeti nekje tla, v katera požene korenine in iz katerih srka sokove. Za zgodaj dozorelega Chopina je pač za-dostovalo dvajset let mladosti na Polj-skem, da je imel korenine v domači prsti. Za umetnike v kozmopolitskem dvajsetem stoletju pa je podobna uso-da lahko huda ovira, kot kažejo pri-meri d'Albenta, Busonija, Deliusa in končno tudi Wolf-Ferrarija. On se je znašel mimogrede še v drugem pre-cepju: oče slikar ga je skušal odvrniti od glasbene v slikarsko umetnost, če-prav je mladi Wolf-Ferrari dokazal iz-redno nadarjenost za glasbo s prvo opero »Sulamit«, ki jo je napisal kot popoln samouk s trinajstimi leti in ki jo je izvedlo beneško operno gle-dališče. Kot samouk se je ukvarjal z glasbo še dalje, dokler ni oče popustil in poslal sina na redni študij na Glas-beno akademijo v München. A po do-končanih študijah je moral rešiti mladi skladatelj še svoj glavni problem: kam spada, kam naj se usmeri? Ko je prvi-krat spoznal Wagnerja na opernem

odru, ga je umetnost čarovnika iz Bayreutha popolnoma omamila. A ta neznanska privlačna sila Wagnerja se je spremenila pri njem kot pri mnogih mladih ljudeh takrat v enako močno nasprotno, odbojno silo. A po šoli je bil še vedno Nemec, zato je prva njegova opera za tem — »Cenerentola« — dobila priznanje v Nemčiji, popolnoma pogorela pa v Italiji. A ko je dozoreval, je začutil, da so mu le bližja italijanska tla s sončno lahkotno italijansko melodijo. In tako se je vrnil k svoji prvi ljubezni, k mladostnim vtisom iz Benetk in si izbral za operno delo oporo v benečanskem sorojaku Goldoniju. Njemu je ostal zvest vse življenje, saj je od devetih njegovih oper, ki jih je napisal poslej, šest po komedijah Goldonija, od »Zvedavih žensk« do »Štirih grobijanov« iz let 1903—1906 do zadnje »Il campiello« iz leta 1936.

Do Goldonija je moral seveda iti nazaj v 18. stoletje in zato je v marsičem popolnoma zavedno, v hotenju po večji slogovni skladnosti, šel v preteklost tudi v sredstvih glasbenega izraza in se napotil po stopinjah Mozarta. Tako je za svoje komične opere odvrzel kot balast ogromni bučni orkester svojih sodobnikov in se odločil za prozoren zvok malega orkestra. Pač, enkrat ga je potegnilo od tega vzora v stran na pot veristične opere z »Nakitom Madone« (»I Gioelli della Madonna«, 1908), in v starosti še enkrat v romantično-realistično opero »Sly« (1928). A od teh del se je vsakokrat povrnil nazaj h Goldoniju, v lahkotne pevske melodije, v filigransko strukturo duetov, tercetov in večjih solističnih ansamblov po vzorih Mozarta in Rossinija.

Kot v umetnosti se je držal Wolf-Ferrari tudi v življenju bolj zase, proč od vrvenja velikih mest. Bil je pač dvakrat po nekaj let v Italiji kot ravnatelj milanskega in beneškega konservatorija, od koder pa se je umaknil za večino preostalega življenja v

samoto na deželo nekje v bližini Münchena.

Tako je vrednost opernega dela Wolf-Ferrarija v ostrem nasprotju z njegovo nepomembnostjo za zgodovinski razvoj glasbe. Njegova operna dela so dokazala svojo umetniško vitalnost v nekaj desetletjih, ko se morda res ne prepogosto, vendar vedno znova vračajo na operne odre po svetu, predvsem seveda v Italiji in Nemčiji. V njih res ne gre za kdove kakšne globoke stvari, saj so to male žanrske slike iz drobnega meščanskega življenja preteklosti. Pa saj Wolf-Ferrari tudi nima namena, da bi nas skušal preslepiti z globinskimi problemi tam, kjer jih ni. In taka umetniška odkritost in poštenost je vsekakor že velika vrednota zase. Njemu gre za drobno, duhovito iznajdljivost tudi v muziki, za eleganco in izdelanost drobenih detajlov, predvsem pa se mu hoče nasmeja in sonca. To dvoje posebno pa je postalo v našem razburkanem, nervoznem in obupanem dvajsetem stoletju že zelo redka, prerodka stvar.

Iz naše nove uprizoritve Smetanove »Prodane neveste« (dirigent R. Simoniti, režiser C. Debevec): Kecal — Ladko Korošec; Marinka — Vilma Bukovčeva in Janko — Miro Brajnik; Miro Brajnik v vlogi Janka; Marinka — Vilma Bukovčeva in Vašek — Jan Lipušček.

ŠTIRJE GROBLJANI

(Vsebinska oprema)

Prvo dejanje

1. slika: Soba v Lunardovi hiši. Betnetke. Po ulicah je pustovanje, same vesele burke in zabave, doma pa sedita Margarita, druga žena petičnega starinarja Lunarda, in Lunardova hčerka iz prvega zakona, Lucieta, in tožita zavoljo neznosnega, puščobnega življenja, v kakršno ju zapira starokopitni, večni godrnjavs, družinski gospodar Lunardo. Ničesar jima ne privoščiti, nikamor ju ne pusti od doma, nobenega smisla nima ne za zabavo ne za najnedolžnejše razvedrilo. Lucieta je še mlada, zato upa, da se bo vsaj z možnostjo rešila te puščobe, za še življenja polno Margarito pa nič ne kaže, da se ji bo tako življenje kdaj preobrnilo na bolje. Ker je že padla beseda o možnost, popade Lucieta za besedo, da bi izvrtala iz nove matere, ali se res kaj plete ali ne. Margarita vztraja, da o tem nič ne ve. Vtem se vrne domov Lunardo, ne pozdravi, ko stopi v sobo, in na ženino ogorčenje zavoljo takega vedenja, odvrne: »Pozdravljanje je zguba časa in odzdravljanje še bolj!« Vendar če se bosta z domačim delom izkazali, ju bo tokrat presenetil. Obe se brž razveselita, misleč, da ju bo vendarle povedel med maskare. Toda po Lunardovih nazorih se ne spodobi, da bi se ženske šemile. Namesto tega ju povabi drevi na večerjo. Imenitno, sijajno! Kje pa bo ta večerja? — Doma!... Lunardo je povabil na večerjo domov tri dostojne moške in njih čednostne žene: to so boter Simon Mačjerepec, stric Mavricij Košenina in stric Cancian Frnikola. Lepa reč! Margarita in Lucieta sta dokončno povsem razočarani, zakaj vsi trije povablenci so še hujši zarobljenci kot njun Lunardo. Ko vidi, kako sta ženski sprejeli njegovo dobroto, jima napravi pridigo o »današnjih ženskah«, ki so samo za norčije, sle-

parije in bedarije, ki jim hodijo po glavi samo gledališča in zabavišča, a dom seveda jim le preseda. Na koncu spodi Lucieto iz sobe, da bi se na samem pogovoril z ženo. Pove ji, da se bodo še danes dogovorili o Lucietini možnosti: vzel jo bo Mavricijev sin Filipeto. Zabiča pa ji, naj tega nikomur ne izda. Tudi hči ne sme tega izvedeti. Že prav, a kdaj naj torej revica to izve? Šele ko se poroči! Kako? Naj ga tudi prej ne vidi? Ne prej kot pred oltarjem! Deklina se ne bo pred poroko ne muckala ne ljubkovala. Lunardo odreže prav na kratko razpravo in gre iz sobe. Margarita je obupana, kakšnega medveda si je nakopala za soproga. Stokrat bolje bi bilo, ko bi bila stopila v samostan! A že se vrne zarobljenec z obvestilom, da je prišel na obisk ženinov oče. Lunardo napodi ženo iz sobe, da se bo v miru pogovoril z Mavriziom o poroki. Kaj! Mar naj tudi pri tem žena ne bo navzoča? Nikakor! In že jo izrine iz sobe. — Mavrizio vstopi s poklonom in moza brž preideta k stvari. Ženinov oče je že govoril s sinom, ki se seveda strinja s poroko, le fant bi rad prej videl dekle. Ne, ne, to pa ne gre, dogovor ni bil tak! No, no, saj dečko se bo že vdal. Pogovor se premakne na doto. Denar naj se naloži. Tudi v vsem ostalem se čudaka kmalu sporazume: ta: nobenih oblek, klobukov, šalov in svitkov za ženske kodre, nobenih pentel in trakov! Oba se najdeta v nazorih: krasno je, če se dobro imaš in če tolste kopune obiraš, doma pa ženske naj se te boje in naj te ponižno strežejo, ne da bi moral človek tro-

Dva prizora iz »Prodane neveste«:
Kecal — Ladko Korošec, Krušina —
Vekoslav Janko in Ljudmila — Cvetka Součkova; in finale iz II. dejanja.

šiti za njihove muhe. Tudi Filipeto je tako vzgojen; še hlače si sam lika in nogavice si krpa sam! Prijatelj si sežeta v roko in poroka je dogovorjena.

2. slika: Marina si doma poje in vmes s služkinjo obeša oprano perilo. A že jo išče nečak Filipeto, ki pove teti neznansko važno novico, da ga misli oče oženiti z Lunardovo hčerko Lucieto. Flašni dečko je silno v skrbeh, da ga ne zasači strogi stric Simon, ki ne trpi škandalov po hiši, ali pa da ga medtem ne pogreši oče, ker je brez dovoljenja ušel od doma. Radovedna Marina pa ga zadrži, ker bi rada čim več izvedela o poroki. Ko ga povpraša, kako mu je nevesta všeč, izve, da je Filipeto sploh še ne pozna in da je tudi vse do poroke ne bo smel videti. Spričo tako nepojmljivega ravnanja z mladima dvema začne Marina koj tuhtati, kako bi jima pomagala. A že ju zaloti Simon in napodi ženinega nečaka skoz vrata. Marina je sicer razžaljena, a se le premaga in poljubi moža. Čudno se ji zdi le, da ni prinesel nič s trga za večerjo. Le s težavo izviije iz njega, da bosta drevi jedla zunaj, nikakor ji pa noče povedati kje. V tem pa ji najavi služkinja, da je prišla na obisk gospa Felice z možem Cancianom, ki ju spremlja nek kavalir, grof Riccardo. Jezna Marina jih noče sprejeti, a že se prišopiri Felice kar sama po stopnicah in ji predstavi svojega kavalirja. Copatasti Cancian je ves čas nekje ob strani in sme samo streči ženi in vsiljivemu tujcu, ki naj bi bil njegov »zaščitnik« in »prijatelj«. Med pogovorom omeni Felice Marini, da se bodo sicer še tako in tako videli pri večerji pri Lunardu. Zdaj se šele Marini posveti: seveda, večerja bo pri Lunardu, kjer bodo slavili bližnjo poroko! Zdaj pa je Felice presenečena: kakšno poroko? I, no, poroko Filipetovo z Lucieto! In Marina brž razloži vse, kar je izvedela od nečaka, ki da sploh še ni videl neveste. Je to mogoče? Strašno! In Felice že snuje v glavi ves načrt, kako bi

mladima dvema pomagali, da bi se skrivaj sešla. Če so možki še tako umni in tako čuječi, so pa ženske še umnejše in si znajo, če je treba, pomagati tudi z zvijačo. Filipeta bodo maskirali in preoblekli v žensko in Riccardo ga bo privedel v Lunardovo hišo, da se tam snideta z Lucieto.

Drugo dejanje: V Lunardovi hiši se Margarita in Lucieta pripravljata na sprejem gostov. Med lišpanjem ju zasači Lunardo, ki zahteva, da odložita vso navlako, ki sta si jo nadeli. A že sta tu prva gosta: Marina in Simon. Lunardo terja od Margarite, da se preobleče, Simon pa terja prav isto od Marine. Ženske ne popuste, zato jih Simon in Lunardo izrineta iz sobe. Res, v starih časih je bilo z ženskami vse drugače, bile so ponižne in ustrezljive, danes pa je mož sirota, »vse so ženske in dekleta le zalega zgolj pretneta!« Razjarjena moža pozdravi Felice s Cancianom, toda Lunardo in Simon pograbitata Canciana, ga odvlečeta s seboj skoz vrata in pustita osuplo Felice samo. Felice priklíče Margarito, Marino in Lucieto. Ženske so razburjene zavoljo zarote. Lucieta je že nestrpna, kakšen je ženin. Končno ga Riccardo privede oblečenega v domino in mlada dva se spoznata in res na prvi pogled zaljubita. Še preden pa utegne Filipeto oditi, se vrnejo vsi trije moške, tako da ženske komaj še skrijejo Filipeta in Riccarda v sosednjo sobo. Lunardo pove Lucieti, da jo je zaročil in da je Maurizio medtem šel domov po sina. Joj, nova skrb! Kako se bo vse to izteklo, ko je vendar Filipeto v sosednji sobi! Maurizio se res vrne ves srdit, češ da sina ni doma, ker ga je odpeljal neki grof Riccardo, tisti, ki se suče okrog gospe Felice. Ker ni navzoč večni kavalir njegove žene, se še Cancian ojunaci in izjavi, da je ta grof čisto navaden malopridnež. Ko pa zasliši grof v sosednji sobi to žalitev, vdre skozi vrata in zahteva zadoščenja. Maurizio hoče pojasniti, kje je njegov sin? No, kje? V sosednji

sobi. To izbiže sodu dno. Štirje grobijani pobesnijo, Maurizio zgrabi sina za ušesa in ga odvede domov, Lucieta omahne nezavestna v naročje Margariti.

Tretje dejanje: Lunardo, Simon in Cancian snujejo maščevanje vsej vražji ženski zalegi. S poroko seveda ne bo nič. Lunardo je že našel za hčer mesto v samostanu. A kaj z ostalimi tremi ženskami? Vseh vendar ne morejo spraviti v samostan. Res bi imeli tako pred njimi mir, toda navsezadnje, če-

prav so peklenske, znajo biti tudi sladke. A vendar kazni mora biti, pa bodi taka ali taka! Vse to njihovo modrovanje pa je čula Felice, ki vsem grobijanom napravi pošteno pridigo, jim nazorno pokaže vse njihove napa-ke in — pol za šalo pol zares — jih končno spravi s svojo zgovornostjo povsem v zagato. Tedaj privede še Margerito, Marino, Lucieto in Filipe-ta, doseže za vse odpuščanje in dovo-ljenje za Filipetovo in Lucietino po-roko.

NEPRAZNOVANI JUBILEJ

(Risba s svinčnikom)

Tak je običaj, da se praznujejo pri podjetjih in ustanovah jubileji dela tistih ljudi, ki so z vestnostjo, znanjem in ljubeznijo pomagali graditi, dosegli uspehe za sebe in za skupnost...

*

Pri teatru živi ta lepi običaj že mnogo let. Seveda je tudi ta zadeva (kot vse drugo) pri teatru malo drugačna. Tu se utegnejo po potrebi slaviti desetletnice, petnajst in dvajsetletnice... Petindvajsetletnice so posebno v časteh, ker predstavljajo istočasno tudi četrto stoletje, kar pa ni kar tako... Imamo še trideset in štiridesetletnice, višje seže le redko kateri gledanec v teater...

*

Te skromne vrstice smo napisali zgolj zato, ker se zgodi včasih nekaj, kar je zagonetno, namreč da jubilan-tski kandidat pozabi, prezre svoj mali praznik, svojo še manjšo nagrado...

To je sicer lepo, to je celo razumljivo, vendar je petindvajset let razvoja in dela v gledališču važen in obruben mejnik, katerega se že zaradi zgodovine ne bi smelo prezreti...

Pa se je le zgodilo. Mimo nas je šel čas petindvajsetih let (v resnici jih je osemindvajset) in to je zamolčal in pozabil režiser Slovenskega narodnega gledališča

Ciril Debevec.

Kdo je Ciril Debevec? Kaj predstav-
lja? Pričnimo pri začetku... V skrom-
nem, tistem študentu — realcu tli ne-
kaj. (Opazka ob robu: v tej ljubljanski
realci je pričela tleti satanska iskra
teatra v Cankarju, Betettu, Križaju,
Skrbinšku, Sestu, Janu... Čudno!)

Zagledan in začaran v to iskro stopa
polagoma, a zavestno, v svojih novih
potov zemljevid... Ti se imenujejo:
univerza, slavistika, dr. Prijatelj, dru-
ga proga pa je Dunaj in Praga in zna-
meniti prof. Schütz, slavni direktor
Krammer. A vse to ni važno...

*

Važno je, kaj je iz človeka na-
stalo! Pred nami je človek in pa
osemindvajset let njegovega dela...
Ko ga je usoda in potreba in nujnost
privedla v Dramo, je z izgledno vne-
mo in vestnostjo zagrabil v polno. Ni
trajalo dolgo in že se je pojavil v
Drami nov stil, ki smo ga mi prej za-
nemarjali (ali pa tudi ne znali) —
psihološka drama, razčlenitev, delo
na besedi in igralcu.

*

Tu pravzaprav šele zastavimo pero,
kot zastavi slikar čopič, ko je dojel
fizionomijo. Debevec je filozof... Ne-
kaj faustovskega je v njem, kajti nje-
govo, morda podzavestno globoko pre-
pričanje je:

V začetku je bila misel, potem je
bila beseda!

In igralec je bil od vekomaj tolmač
mislí, ideje in s pomočjo besede je
nato lahko opravljal to poslanstvo.

Debevec je bil vsa ta leta dobri
pastir misli in besede in vsi, ki smo
gledali njegovo delo, smo se od njega
učili (tudi jaz). Dolgo vrsto nepozab-
nih dogodkov je prinesel. Tu niso važ-
ni avtorji, imena, važno je, da so dra-
me (predvsem drame) pod njegovo su-
gestivno in neizprosno voljo, doživljale
največje uspehe. Imena, ki so imela
pri nas zven dolgočasja, Strindberg,
Maeterlinck, Rolland, L. Franck, Do-
stojevski, so pod njegovo režisersko

roko postala tudi za nas živa in celo
nepozabna...

S Cankarjem je reševal probleme in
jih ni rešil (rešil jih ne bo sedaj nih-
če) in prenekaterega domačega avtorja
je privedel na naš oder.

A vse to je le bežen spomin, nezna-
ten appunto ob robu bodočega kro-
nista, ki bo zvest pisatelj povesti dela
o Cirilu Debevcu...

*

Se nekaj! Tega ne moremo prezreti!
Debevec - igralec... Rekli smo že, da
je po svoji strukturi filozof, analitik
in tak je bil tudi kot igralec. V že
za vse znanih vlogah je odkrival nove
plati, spoznanja in variante, ki so bile
nad vse zanimive... Ne samo samo-
niklost in originalnost so bile njegove
prvine, temveč tudi prebliski genial-
nosti, zato je ostalo vse žlahtno in ne-
pozabno...

*

Poglejmo tega čudnega ptiča, tega
jelenja enoroga še od drugih plati!
Kakšen je, kdo je? Ha! Ne posebno
velik, malo tršat (včasih, vraga, me
spominja na Borštnika!), ima na krat-
kem vratu veliko glavo. Ta glava je
zanimiva. Če sedi Debevec v družbi,
se včasih odmakne duhovno in posta-
ne sam... Takrat se njegov obraz,
njegovo lice izpremeni. Leva obrv se
mu dvigne in obraz zadobi spet nekaj
faustovskega, v tem primeru mefistov-
skega... Kaj vse se plete za temi
možgani, kakšno hotenje in kakšna
snovanja...?

*

Debevec je nemiren duh! Njega za-
nima vse, od žuželke do najnovejše
iznajdbe, od uprizoritve bedaste ko-
medije do premiere neznanega avtorja
v Mannheimu.

Kot mlad (no, saj še danes ni star)
je spoznal vse večšine, vse velike
igralce in tvorce, Illsner, Reinhard,
Stanislavski so mu bili žlahtni znanci,
in praški teater s Hilarijem in Buria-
nom je nosil v levem žepu.

To ni bilo zaman. Ne samo, da je s svojimi neplačanimi pohodi preromal vso teatrsko Evropo, je našel časa dovolj, da je napisal stotero člankov, študij, referatov, ki leže razmetani po raznih revijah... Skoraj bi dejal, da bi bilo treba reči: »Raztresene sem ude zbral, da lik njegov bi vam postal...«

*

Kar je edinstveno! Tega ne smemo pozabiti in prezreti. Tega duha, duhovitost, svojevrsten šarm in kavalirstvo... Kdor ima priložnost, da sedi v družbi v Debevcem, bo v nekaj minutah fasciniran. Njegova beseda, njegov esprit blesti in šviga kot fantastična raketa, kot bengalični ogenj — zažari, ugasne in isti hip se pojavi od druge strani, z novim bleskom in v novih barvah...

Se eno bi rekel ob tej skromni priložnosti. Pota so široka in Ciril Debevec je v svoji skromnosti ostal pri nas in troši v Operi svoje zaklade znanja. Z zamaknjenim in otožnim očesom prebira in pregleduje vse ono, kar se godi po svetu... Svet je širok in mnogo je tam gledališč, mnogo lepota (tudi nelepih stvari). Debevec pa tava iz teatra v teater in njegova želja mi je z vsem lepim hotenjem znana...

*

To smo napisali kar tako... Nismo kronist niti pisatelj — vse to je prepuščeno drugim... Njegovemu hotelu in sposobnosti bi bila dano, da ustvari še mnogo in mnogo lepega... A ker so leta skupnega sodelovanja, borb in težav stekla, recimo:

Kot spodeni režiser — penzionist Te najpristrčneje pozdravlja

stari prof. O. Šest.

Kinematografa »ŠIŠKA« in »TRIGLAV« igrata v naslednjih tednih:

DRŽAVNI SOVRAŽNIK ST. 1 (francoski). — **TAJNA SOBE** 17, premiera (ameriški). — **POT MIRU** (jugoslovanski). — **VIS NEVARNOSTI**, premiera (angleški). — **DVE JUTRI ZEMLJE**, premiera (indijski). — **STALAG 17** (ameriški). — **BERLINSKA ZGODBA** (ameriški). — **MESTO ILUZIJ** (ameriški). — **USODA LJUBEZNI** (ameriški).

Predstave ob 16., 18. in 20. uri. — Predprodaja vstopnic v Šiški dve uri, v kinu Triglav pa eno uro pred pričetkom predstave.

LJUBLJANA Kardeljeva 1 (nasproti Ria)

ima v zalogi: damske torbice, kovčke, aktovke, rokavice in vso ostalo drobno usnjeno galanterijo! — Ugodne cene, dobra kvaliteta!

Oglejte si našo zalogo!

BELEŽKE

Velik uspeh Ladka Korošca v Wiesbadnu. Na letošnjem majskem festivalu v Wiesbadnu v Zapadni Nemčiji je gostovala tudi beograjska Opera, ki je prikazala Musorgskega opero »Boris Godunov«, Borodinovega »Kneza Igorja« in Gotovčevega »Era z onega sveta«. Prvi nastop beograjske Opere v Nemčiji je umetniško v polni meri uspel, saj se vsa časopisna poročila festivalskih kritikov strinjajo v sodbi, da je ansambel beograjske Opere na visokem umetniškem nivoju, čeprav posamezni pevci niso pokazali vrhunskih, enkratnih kreacij. V naslovni vlogi Borisa Godunova je zelo ugajal mladi beograjski basist Miroslav Čančalović, ki se ga v tej vlogi kajpak še ne da primerjati s Šaljapinom, vendar je z lepim in toplim glasom zelo prijetno presenetil in zlasti v prizoru smrti upodobil pretresljiv lik Godunova. Med nosilci ostalih vlog v »Borisu Godunovu« je po mnenju kritike najbolj ogrel naš Ladko Korošec, ki je kot gost nastopil v vlogi Varlaama. Varlaam je v Koroščevi interpretaciji učinkoval s svojo svežino in neposrednostjo, ki je na mah osvojila občinstvo, da ga je ob mojstrsko zapeti pesmi o Kazanu nagradilo z dolgotrajnim aplavzom na odprtem odru.

V »Knezu Igorju« je imela velik uspeh tudi Valerija Heybalova v vlogi Jaroslavne, presenetil pa je tudi balet beograjske Opere v Polovskih plesih v »Igorju« in prav tako v zaključnem kolu v »Eru«.

Spričo uspeha tega svojega gostovanja je beograjska Opera dobila več povabil za nadaljnja gostovanja.

Ladko Korošec je ob tej priložnosti dobil več ponudb za angažma, vendar zaenkrat ne namerava zapustiti Ljubljane.

Zmagovit nastop jugoslovanskih pevcev na tekmovanju v Belgiji. V belgijskem mestu Verviersu prirejajo vsako leto tekmovanja opernih pevcev,

na katerih se je v zadnjih letih vidno uveljavilo tudi že več pevcev naše Opere. Na letošnjem tekmovanju v Verviersu se je spet z uspehom uveljavila vrsta jugoslovanskih pevcev, tako da lahko štejemo njihov uspeh za pravcat prodor jugoslovanske pevske kulture v zapadni Evropi. Blesteč uspeh je požel tudi letos v prvi vrsti naš priljubljeni slovenski tenorist **Rudolf Franci**, ki je dosegel najprej prvo mesto v skupini tenorjev, nato pa je zmagal tudi v končnem tekmovanju in po soglasni oceni žirije dobil Veliko častno nagrado in nagrado belgijske kraljice Elizabete. Po časopisnih poročilih je bil Franci že od vsega začetka favorit tega tekmovanja, saj ugotavljajo, da ima »glas od boga« in brezhibno pevsko tehniko. V zaključnem delu tekmovanja je zapel ariji iz »Bohème in iz »Kneza Igorja« ter Lajčevčevo pesem »Mesec v izbi«. Med favoriti za najvišja mesta je tudi ves čas bila **Vilma Bukovčeva**, ki je prav tako zmagala v kategoriji sopranov. V zaključnem delu je zelo lepo zapela arijo iz Verdijeve opere »Moč usode« in iz Dvořakove »Rusalka« ter pesem R. Straussa »Ständchen«. Žirija ji je na koncu prisodila šesto častno nagrado in nagrado lista »Echo des travailleurs«. Casopisi poročajo, da je bilo občinstvo nezadovoljno z razsodbo žirije in je Bukovčevo nagradilo z demonstrativno velikim aplavzom, ker je ves čas pričakovalo, da bo ponovila uspeh iz prvega dela tekmovanja in zasedla eno izmed prvih mest. Tretjo častno nagrado je dobila **Biserka Cvejić** iz Beograda, prvo pohvalo soglasno **Zora Filipović** iz Beograda in pohvalo **Vladeta Dimitrijević**, prav tako iz Beograda.

*Dva prizora iz »Prodane neveste«:
Janko — Miro Brajnik in Kecal —
Ladko Korošec; sekstet v III. dejanju.*

Da se je v končno tekmovanje in na najvišja mesta uvrstilo med 180 tekmovalci kar pet jugoslovanskih pevcev, je vnovič lepo priznanje našim mladim pevcem in opernim pevkam.

Rudolf Franci in Vilma Bukovčeva sta dobila veliko ponudb za gostovanja v Belgiji, Nemčiji in Franciji.

Vilma Bukovčeva je neposredno po povratku iz Verviersa odpotovala na daljšo turnejo po Sovjetski zvezi, kjer bo nastopala v Moskvi, Leningradu in v Kijevu. Nastopila bo v petih opernih predstavah kot Margareta v »Fautu« in kot Butterfly, sodelovala pa bo tudi na nekaj koncertih.

Dirigent naše Opere dr. Danilo Švara, šef glasbenega oddelka beograjskega Radija **Mihajlo Vukdragović** in baritonist zagrebske Opere **Vladimir Ruždjak** so ob koncu meseca maja sodelovali na posvetovanju glasbenikov v Pragi. Ruždjak je ob tej priložnosti nastopil v praški Operi v partiji Rigoletta in sta ga občinstvo in kritika zelo tople sprejela. Razen tega je nastopil s krajšim sporedom tudi v praškem Radiu ob spremljavi orkestra, ki mu je dirigiral dr. Švara. Dr. Švara bo predvidoma v prihodnji sezoni dirigiral tudi nekaj predstav v praški Operi.

Friderik Lupša stotič Kecal. Basist Friderik Lupša, ki alternira v naši novi uprizoritvi Smetanove »Prodane neveste« z Ladkom Korošcem v vlogi Kecala, je 4. VI. t. l. že stotič nastopil v tej vlogi, kar je v naših razmerah dokaj redek, majhen jubilej. Med slovenskimi pevci sta v tej vlogi doslej večkrat nastopila samo Julij Betetto in Josip Križaj, ki pa je kot član zagrebske Opere razen prva leta pel Kecala večinoma le v hrvaščini. Izmed mlajše generacije naših pevcev se tej jubilejni številki nastopov naglo bliža tudi že Ladko Korošec, ki šteje to partijo v vrsto svojih najpopularnejših odrskih stvaritev.

Friderik Lupša je prvič nastopil v vlogi Kecala na našem odru 1. 1942 v predstavi, v kateri je pel Janka Ivan Franci, Marinko pa Ksenija Vidaličeva in Vaška Svetozar Banovec. Kritika je sprejela Lupšev prvi nastop v tej zahtevni basovski vlogi zelo simpatično in poudarila, da je pri pevcu viden koristen vpliv Betettove pevske in igralske šole, vendar da je Lupša navzlic temu znal vdihniti svojemu Kecalu tudi nekaj svojiskih igralskih potez, tako da je bila to vendarle nova kreacija. Lupša je nato v tej vlogi od nastopa do danes bolj in bolj dozoreval, tako da je kmalu po osvoboditvi že lahko z uspehom gostoval kot Kecal tudi v Zagrebu in Beogradu. Največji uspeh je doživel s Kecalom jeseni 1. 1945 pri svojem gostovanju v praški Operi, kjer je nastopil kot prvi jugoslovanski pevec po vojni. Pozneje je z uspehom gostoval s Kecalom še v Brnu, Bratislavi in Plznu, pri nas pa seveda tudi večkrat v mariborski Operi.

Velik uspeh nove jugoslovanske opere. V čast rojstnega dne predsednika republike Josipa Broza Tita in desetletnice osvoboditve je bila 25. V. t. l. na Reki slavnostna premiera nove opere skladatelja **Borisa Papandopula »Rona«**, za katero je napisal besedilo Ferdo Delak po drami slovenskega dramatika Antona Leskovca »Dva bregova«. Nova Papandopulova opera je doživela na premieri velik uspeh, tako da jo smemo po pravici šteti za najboljšo jugoslovansko operno delo, kar jih je bilo doslej napisanih po Gotovčevem »Eru z onega sveta«. Dramo »Dva bregova« je napisal Leskovec kmalu po prvi svetovni vojni in je doživela svoj krst v Mariboru, nato pa je z uspehom šla preko mnogih naših odrov. Delo ima sicer nekaj svojčas

Dva prizora iz »Prodane neveste«: zaključni prizor iz drugega dejanja in nastop cirkusa v tretjem dejanju.

modnih ekspresionističnih elementov, je pa odrsko silno večje napisano in vsebuje po razporeditvi dejanja in uporabi odrskih sredstev vse možnosti za učinkovito operno predelavo, tako da je res čudno, da ni doslej po njem posegel še noben slovenski skladatelj. Ko je dramo pred poldrugim letom Ferdo Delak prevajal v hrvaščino in jo je pokazal Papandopulu, je ta takoj uvidel, da ima vse možnosti za predelavo v učinkovit operni libreto, ki ga je nato napisal Delak; skladatelj je začel pisati opero, ki ga je tako vsega prevzela, da jo je v razmeroma kratkem času tudi dokončal. Od prve ideje pa do krstne uprizoritve je preteklo komaj poldrugo leto.

Dejanje sega v življenje beračev: na enem bregu življenja je svet beračev, ki ga je življenje izvrglo na umazani, blatni breg, na drugem bregu reke je udobno življenje situiranega meščanstva. Kralj beračev, Macafur, živi in vlada v svetu beračev po nepisanih postavah beraškega sveta in sam zase

ve, da ne bo nikoli splaval na nasprotni breg. Ima pa sina, ki ne ve, kdo mu je oče, kateremu pa Macafur s prihranki omogoči, da doštudira in na drugem bregu postane odvjetnik. Krištof Bogataj se po letih študija vrne na obisk v svet beračev in najde tam Komposaričino hčer, Rono, ki se je medtem razvila v lepo dekle. Tudi Rona hrepeni po drugem bregu in Krištof ji hoče pomagati, zato ji preskrbi službo v neki kavarni. Rono pa ljubi mladi potepuh Flore, ki bi jo rad zadržal zase v svojem svetu, a je spričo Krištofa in privlačnosti drugega brega za Rono malone brez moči. Ko slavijo berači v Komposaričini žganjarni svojo vsakoletno beraško veselico, jih obišče tudi Rona, ki je bila prejnjše leto kraljica te veselice. Za njo pride še maskirani Krištof, da bi jo za vselej odvedel iz beraškega sveta. Flore strga tekmeču masko, Macafur mu prigovarja, naj vsekakor Rono zadrži, da ne pojde za Krištofom, ljubosumni Flore pa zabode Krištofa do smrti. Šele zdaj izpove Macafur, da je Krištof njegov sin. Berači se razbeže, ponorelo Rono odvede Komposarica, Macafur joče nad mrtvim sinom, Flore pa kot blazen vpije in udarja v boben...

Krstni uprizoritvi je dirigiral Boris Papandopulo, režiral je Ferdo Delak, koreograf je bil Maks Kirbos, lepo sceno pa je zasnoval Dorian Sokolič. V vlogi Macafurja je ustvaril veličastno kreacijo Milan Pihler, Flore je bil Konrad Orožim, Krištofa je pel Aleksander Boštjančič, Rono pa Jana Puleva, ki je v tej vlogi ustvarila zlasti igralsko zelo lepo kreacijo.

Nova Papandopulova opera bo nedvomno šla čez marsikak oder. Če pomislimo, da na odru ljubljanske Opere po uprizoritvi Gotovčevega »Era« leta 1937 in Hatzejeve opere »Adel in Mara« leta 1938 nismo videli nobenega novega hrvatskega ali srbskega opernega dela, bi bilo vsekakor prav, če bi Papandopulovo »Rono« tudi zaradi velikega deleža Slovencev pri krstni

ALKO®
Liqueur Special

NARAVNI KRAŠČEVNI LIKIERJI V KONJAKU
OPREMI S PATENTNIM ZAMISLOM!

CHERRY BRANDY
Crème de Café
MYRTILLUS
CRÈME DE CACAO

ALKO® DESTILERIJA DV. TOVARNA LITRIRJEV LJUBLJANA

Sem lepa?
To sem dosegla s
stalno uporabo
Marta kozmetike

uprizoritvi prva za Reko uprizorila Ljubljana!

Sarajevska Opera je 16. II. t. l. uprizorila premiero Verdijevega »Othella« pod glasbenim vodstvom dirigenta Ivana Stajcerja in v režiji Jurislava Koreniča. Dne 5. IV. t. l. pa je v sarajevski Operi bila premiera Gotovčeve romantične opere »Morana«.

Opera v Novem Sadu je 12. III. t. l. uprizorila premiero Čajkovskega »Jevgenija Onjegina«. Vloga Tatjane je pela Slovenka Anica Čepetova.

Mariborska Opera je 30. IV. t. l. uprizorila premiero Verdijeve opere »Ples v maskah« pod glasbenim vodstvom dirigenta Cirila Cvetka, v režiji Hinka Leskovska k. g. in v inscenaciji Vlada Rijavca. Mariborska kritika zelo hvali delež režiserja, inscenatorja in dirigenta, med pevci pa je imel največji uspeh tenorist Jernej Plahuta v vlogi Riccarda.

Balet osješke Opere že dalj časa vodi kot koreograf in šef baleta nekdanji član naše Opere Štefan Suhi. Suhemu je z vztrajnim delom uspelo dvigniti osješki baletni ansambel na znatno višjo raven in odkriti zlasti med mlajšimi plesalci nekaj talentov, ki so kos vedno zahtevnejšim nalogam. V letošnji sezoni je priredil osješki balet že dvoje samostojnih baletnih večerov. Kmalu po premieri »Bolera« in »Bele krajine« je uprizoril Suhi z osješkimi baletom tudi Lhotkov in Mlakarjev celovečerni balet »Vrag na vasi« (koreograf Štefan Suhi, dirigent Karlo Radinger in scenograf Dragutin Savin). Nova baletna premiera je imela v Osijeku velik uspeh.

Nova Brkanovičeva opera »Zlato Zadra«, ki jo je nedavno uprizorila zagrebška Opera (dirigent Demetrij Zebre, režiser prof. Vlado Habunek), je doživela pri zagrebški kritiki zelo različne ocene. Medtem ko je Lovro Zupanović napisal o nji panegirik, češ da je Brkanovičeva glasba v tej operi kongenialna delom Menottija, Stravinskega in Brittna, piše Djordje Sau-

la ravno nasprotno, t. j. da je neinventivna, zunanje neučinkovita in da v ničemer ne predstavlja močnega odrskega dela. Po kritikovem mnenju deluje opera v celoti monotono in sivo, skratka, delo naj bi bilo po njegovem povsem povprečno ali še manj kot povprečno in da zapušča gledalca hladnega ter ravnodušnega. Treznejše kot panegirik prvega in ogorčena odklonitev drugega se zdi, da presoja novo delo Nenad Turkalj (ki zelo hvali izvedbo, zlasti Habunekovo režijo in Zebretovo glasbeno vodstvo). Kritiki poudarja nekateri dobre strani dela, zlasti simpatični poizkus modernejšega opernega prijema in očitno orientacijo na sodobno oratorijsko opero. Kritiki tudi ugodno ocenjuje pesniške kvalitete libreta Dunje Robić in vsebino njegovih stihov, medtem ko priznava, da je opera sicer dramaturško blede in neizrazita, predvsem preveč statična. V glasbenem oziru kritik zelo hvali predvsem nekatera zborovska mesta in še nekaj sugestivnejših prizorov. Orkestrska spremljava je večinoma zelo gosta, tako da zavoljo nje večkrat trpi razumljivost besedila.

»Kitajska pravljica« je novi jugoslovanski balet, za katerega je po znani Klabundovi drami »Krog s kredom« napisal libreto Dimitrije Parlić, uglasbil pa ga je skladatelj Krešimir Baranović. Krstna predstava novega baleta je bila v beograjski Operi meseca aprila t. l. pod glasbenim vodstvom direktorja Oskarja Danona, v koreografiji Dimitrija Parlića in v inscenaciji Dušana Ristića. Uprizoritev »Kitajske pravljice« je bila zelo topla sprejeta in je doživela velik uspeh. Kritiki D. Plavša zelo pozitivno ocenjuje glasbo Krešimira Baranovića, za katero pravi, da sicer ni toliko originalna, kolikor zelo sugestivna. Baranovičevi glasbi se pozna široko avtorjevo odsko izkustvo, neprecenljiv pa je njegov občutek za zvočno barvitost in za zvokovno sorazmerje orkestrske gmote. Glasba je tudi emocionalno

razgibana, zna biti topla in poetična in prav tako strastna. Da se »Kitajska pravljica« kljub temu ni prevesila v osladnost, je zasluga vseh tvorcev uprizoritve, tako skladatelja kot koreografa in inscenatorja. Zlasti inscenator Ristić zasluži vso pohvalo, ker je ustvaril zelo lepo, sugestivno, stilizirano sceno. Podobno zelo ugodno ocenjuje novo delo in uprizoritev Stana Džurić-Klajn. Glavne solistične vloge so z uspehom kreirali Rut Parnel, Jovanka Bjegojević, Milan Momčilović, Brana Marković, Gradimir Hadži-Slavković in Sima Laketić.

V zagrebški Operi je gostoval tenorist Rimske Opere Giorgio Kokolyos-Bardi, ki je nastopil kot Don Jose v Bizetovi »Carmen«. Pevac je dal povprečno solidno kreacijo in pokazal dobro pevsko tehniko z dobrim obvladanjem visokih tonov, medtem ko je večino pevskega parta zadržal na mejah recitativnega parlanda. Predstava tudi sicer ni bila dobra, tri svetle točke večera so bile Vera Grozaj kot Micaela, Vjekica Marušić kot Mercedes in orkester pod vodstvom Demetrija Zebreta.

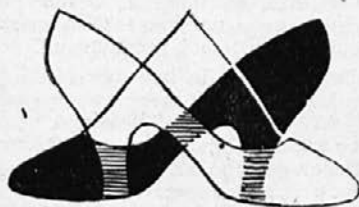
Ruski basist Aleksander Pirogov je gostoval z velikim uspehom v zagrebški Operi v vlogi Galickega v »Knezu Igorju«, v beograjski Operi pa prav tako kot Galicki in kot Boris Godunov, Zagrebška kritika obširno piše zlasti o visokih igralskih kvalitetah Pirogova, ki je z Galicinom ustvaril enega osrednjih likov vse opere. Zaradi izredno

sugestivnega nastopa, ki je bil do kraja izdelan in dosleden, je občinstvo Pirogova pozdravilo z viharim navdušenjem. Predstavo je izvrstno vodil Milan Sachs, v glavnih vlogah pa so se odlikovali Janja Hanžek kot Jaroslavna, Vladimir Ruždjak kot knez Igor, Drago Bernardić kot Kan Končak, Rudolf Francel kot Vladimir in Marijana Radev kot Končakovna. — Škoda, da ljubljanska Opera trenutno ni imela nobene primerne opere na sporedu, da bi Pirogov lahko nastopil tudi v Ljubljani!

V Operi Covent Garden v Londonu je bila 4. V. t. l. premiera Smetanove »Prodane neveste«, ki jo je pripravil znani češki dirigent Rafael Kubelik. Junija in julija bodo gostovali v »Tosci« Renata Tebaldi, Ferruccio Tagliavini in Tito Gobbi, nato pa v »Aidi« Antonietta Stella, Ebe Stignani, Gino Penno in Gobbi.

Ameriški dramatik Tennessee Williams je napisal libreto za opero pod naslovom »Ljubezenska pisma lorda Byrona«, ki jo je kot enodejanko uglasbil skladatelj Raffaello de Banfield. Krstna predstava nove opere je bila meseca januarja v New Orleansu.

Na Dunaju bodo v začetku novembra odprli z velikimi slovesnostmi obnovljeno zgradbo Državne Opere. 4. XI. bo slavnostna predstava Mozartovega »Don Juana«, ki je namenjena samo za povabljenе goste in uradne ter diplomatske predstavnike. Naslednjega dne pa bodo uprizorili za javnost Beethov-

MODNO ČEVJARSTVO TALAN FRANJO

Pražakova 8

izdeluje vse vrste moških in ženskih čevljev po najnovejših inozemskih vzorcih!

Vrši popravila vseh vrst čevljev!
Se priporoča!

novega »Fidelia«. Cene za to predstavo bodo od 20 šilingov za stojišče do 5000 šilingov za najboljše sedeže! Ker pa je za prve predstave že zdaj nad 22.000 interesentov, menda ne bo težko napolniti hišo tudi po takih, za naše razmere nepojmljivih cenah.

Erich Kleiber, dosedanji direktor berlinske Državne Opere v vzhodnem Berlinu, ki bo septembra odprla svoje novoobnovljeno poslopje, se je odpovedal svojemu mestu in prešel v Zahodno Nemčijo. Novinarjem je izjavil, da ne prenese, da bi se politika vmešavala v umetniško gledališko delo.

V Komični Operi v Berlinu je Zälinger uprizoril Corneliusovo opero »Bagdaski brivec« v režiji Hansa Rückerta. Isto delo je uprizorila tudi Opera v Düsseldorfu.

Hamburška Opera je z uspehom uprizorila večer z deli Stravinskega. Na sporedu sta bili operi »Vojakova zgodba« in »Oedipus rex«, večer pa je zaključil balet »Lisica zvitorepka«.

V Operi Teatro Massimo v Palermu je Simone Cuccia že v pretekli sezoni izvedel revolucijo v repertoarju. Uprizoril je Bellinijevo opero »Capuleti in Montegi« in razen tega še »Elektro«, »Borisa«, »Turandot« in Rossinijevo opero »Turek v Italiji«. Navzlic naprotnim prognozam je občinstvo ugodno sprejelo osvežitev prej standardnega repertoarja. V letošnji sezoni je Cuccia uprizoril opero Nine Rota »Florentinski slamnik«, »Salomo« (v nemščini), dalje »Jeanne d'Arc au Bucher«, »Il Combattimento di Tancredi e Clorinda«, »Schauspieldirektor«, »Francesca da Rimini«, »Parsifal« in »Puritan«.

Sporedi evropskih poletnih festivalov. V Wiesbadnu so poleg beograjske Opere maja meseca gostovali tudi Italijani (I Cadetti della Scala), ki so uprizorili opero Cimarose »Italijanka v Londonu« in Rossinijevo »Il Signor Bruschino«, Opera iz Benetk pa je

uprizorila »Pepelko« in »Madame Butterfly«. Opera iz Wiesbadna pa je prikazala na festivalu svetovno premiero Hansa Vogta »Die Stadt hinter dem Strom« in »Elektro« z Astrid Varnay. — **Festival v Zürichu** ima v juniju na sporedu Busonijevega »Doktorja Fausta«, »Ariadno na Naksu« in »Capriccio« z Liso della Casa. — **Festival v Edinburghu** napoveduje »Seviljskega brivca«, »Falstaffa« in »Moč usode«. — **Festival v Salzburgu** pa bo imel letos opere: »Čarobna piščal«, »Palestrina«, »Ariadna na Naksu«, »Beg iz seraja« in svetovno premiero nove opere Wernerja Egka »Irska legenda«.

Dirigent Hans Knappertsbusch in režiser **Heinz Arnold** sta v Münchenski Operi uprizorila Charpentierovo »Luzo«. V naslovni vlogi je imela velik uspeh Leonie Rysanek, Hans Hotter pa je pel očeta.

Metropolitan Opera v New Yorku je 9. aprila zaključila svojo dvainsemde-seto sezono. Na sporedu je imela 27 uprizoritev, od tega 3 premiere: Andrea Chenier, Vittorio (Verdijev balet) in Arabella. Iz prejšnjih sezon so ponovili: Seviljski brivec, Mojstri pevci, Butterfly, Faust, Traviata, Aida, Cavalleria rusticana, Pagliacci, Manon, Figarova svatba, Saloma, Don Carlos, Tosca, Carmen, Netopir (J. Strauss), Ples v maskah, Don Juan, Bohème, Tannhäuser, Othello, Orfej in Evridika, Tristan in Izolda, Gioconda, Parsifal. Iz lanskega repertoarja niso ponovili: Moč usode, Pelleas, Rigoletto, Trubadur, Boris, Lucia, Così fan tutte, Rake's Progress, Walküre, Norma, V domači hiši so imeli to sezono 151 predstav, po drugih ameriških mestih pa so gostovali s 66 predstavami.

Rimska opera je lani uprizorila tri nove balete: »Milni mehurček« po fantaziji F. Casavola, »Tarantela« (Giuseppe Piccioli), kjer sta plesali Mattemi in Podelvento, in »Zimska zgodba« po romanu Dostojevskega.

Tri knjige svetovnega slovesa

je izdala Državna založba Slovenije
v Ljubljani

Ivan
A. Gončarov:
OBROV

Roman je eno izmed najboljših pisateljevih del. Z zanimivimi literarnimi figurami in značaji nam Gončarov prikaže družbene probleme svoje dobe. Ženske portrete iz »Obrova« lahko po umetniški dovršenosti primerjamo s Tatjano in Olgo iz Puškinovega »Jevgenija Onjegina«.

Knjiga obsega 800 strani in stane vezana v platno 1080 dinarjev.

Herman Wouk:
**UPOR NA
LADJI
CAINE**

Zanimiva zgodba o življenju pomorcev na bojni ladji med drugo svetovno vojno priteguje bralce vsega sveta. Roman je preveden že v 14 jezikov. Po tem romanu je napravljen film.

Knjiga obsega 615 strani in stane vezana v platno 780 dinarjev.

Thoun
de Vries:
**MAČEHA
ZEMLJA**

Roman o kmečki družini je poln čudovitih opisov frizijske pokrajine, kmečkega življenja ter navad v teh krajih. Pisatelj nam plastično in z izrednim psihološkim čutom predstavi domače ljudstvo in njegov boj s skopo rodno zemljo.

Knjiga obsega 527 strani in stane vezana v platno 750 dinarjev.

Zahtevajte prospekt št. 2, ki Vam ga brezplačno pošlje

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
V LJUBLJANI, MESTNI TRG 26

Z mrzlimi in toplimi jedili
in izbranimi pijačami, po
zmernih cenah, vas postre-
že in se priporoča

kolektiv podjetja

DAJ-DAM

GOSTILNA

»Frlinec«

KREKOV TRG 11, tel. 31-992

Vam nudi dnevno prvovrstna jedila.
Točimo izbrane pijače! Sprejemamo za-
ključene družbe!

V letnem času je odprt prijeten vrt,
kjer Vam postrežemo s čevapčiči, raž-
njiči i. t. d.

Priporočamo se za obisk!

TRAŽOVSKO PODJETJE

Delikatesa
LJUBLJANA

Poslovalnice: Can-
karjeva 4, Cankarjeva 12,
Miklošičeva 8, Nazorjeva 3,
Pogačarjev trg, Titova 2,
Titova 20, Trg Revolucije 8,
Miklošičeva 30, Gradišče 3,
Celovška 85

Vabimo vas k bogati iz-
biri in dobri postrežbi!

Elektrotehna

elektrotehnično podjetje

Ljubljana

Uprava: Parmova 33, tel. 30 092, 31-289
Prodajni oddelek: Kotnikova 12, tel. 30-706
Skladišče: Kotnikova 12, tel. 31-350
Detajlna trgovina: Titova 17, tel. 21-533

Vam nudi
ves elektrotehnični material domače in inozemske
proizvodnje, elektroinstalacijski material, transforma-
torje, motorje, žarnice i. t. d.

UVOZ

Pleskarstvo, soboslikarstvo in črkoslikarstvo

Slikoplesk

zadruga

LJUBLJANA

GOSPOSVETSKA 16 • Tel. 32-341

opravlja vsa pleskarska, soboslikarska in črkoslikarska dela

Se priporočamo

**Uvoženo in lepo domače sadje in zelenjavo imamo po
zmernih cenah vedno v zalogi:**

»VIŠNJA«, Gradišče 7

»VIŠNJA«, Titova 88

»VIŠNJA«, Trg svobode

»VIŠNJA«, Vodnikov trg

Gospodinje, kmetje, obiskovalci trga, obiščite bife

»POD GRADOM«

VODNIKOV TRG 2 (nasproti Glavnega trga)

Postrežemo vas v vsakem času z mrzlimi in toplimi jedili, odličnim
vinom, žganjem ali čajem! Postrežba hitra in solidna, cene zmerne!

TRGOVSKA PODJETJA

»JAGODA«, Celovška 61

»GROZD«, Vošnjakova

»HRUŠKA«, Titova 12

imajo dnevno v zalogi vse vrste svežega sadja, poljskih pridelkov
po dnevno najnižjih cenah!

Priporočamo se za nakup!

Kadar se ustavite
na Glavnem kolodvoru
v Ljubljani, obiščite

Kolodvorsko restavracijo

kjer boste ob vsakem
času postreženi
z dobro kapljico
in okusno hrano

TRGOVINE "CVETA"

Stritarjeva ul. 6, Karlovška, Celovška in Litostroj

vam nudijo bogato izbiro
moškega in ženskega perila, trikotaže, pletenin
in lepo izbiro volne — Priporočamo še!

- Kvalitetno blago!
- Konkurenčne cene!

Kupuj v naših **21** trgovinah!

AGENCIJA

TELEFON ŠTEV. 30-685,
30-582 in 32-280

LJUBLJANA

Parmova ulica št. 33

SLOVENIJA

POSREDUJE NAKUP IN PRODAJO BLAGA VSEH VRST IN
ZASTOPA INDUSTRIJSKA TER VELETRGOVSKA PODJETJA

●
RAZEN CENTRALE IMA ŠE PODRUŽNICE
V MARIBORU, CELJU, KRANJU, BEO-
GRADU, ZAGREBU, NOVEM SADU, SKOP-
LJU IN SARAJEVU

●
POSLUŽUJTE SE NAŠIH USLUG!

Grosistično trgovsko podjetje

»Tekstil«

Ljubljana - Ciril-Metodova 3

„TORBICA“

LJUBLJANA,

Jesenkova 3

Telefon: 21-324

izdeluje kovčke, aktovke, damske
torbice, listnice in denarnice ter se
priporoča cenjenim odjemalcem!

Vsakodnevno v zalogi vse vrste živil!
Postrežba hitra in solidna!
Po želji dostavljamo na dom!
Priporočamo se!

Trgovsko podjetje z žvili
Kidričeva 5 — Telefon 22-146

TOVARNA BARV IN LAKOV

"COLOR"

MEDVODE - SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

izdeluje:

firneže, oljnate barve, podvodne barve, lake, emajle, steklarski kit, umetne smole, nitrolake, špiřitne lake, trdilo za obutev

**IZDELUJE NAŠE DOMAČE PERZIJANCE,
POPRAVLJA IN OCENJUJE VSE VRSTE PREPROG**

ČILIMI

Obrtniško proizvodna zadruga z o. z.

ZAGREB, Tomislavov trg 20-I. - Tel. 34-817

Prodajalne: **ZAGREB, Masarykova 13, telefon 23-331**

LJUBLJANA, Mestni trg 15, telefon 20-894

Pohištvo po želji — Pohištvo serijsko — Rezan in tesan les, lesonit, parket, vezane in panel plošče itd., itd. — Vam ob vsakem času dobavi po konkurenčnih cenah

„LES - LJUBLJANA“

Centrala za FLRJ, Ljubljana, Parmova 37

ali naše poslovalnice v vseh večjih mestih. — Lastni atelje za notranjo opremo.

„JADRAN“ TOVARNA ČEVLJEV
MIREN PRI GORICI

Vam nudi svoje kvalitetne izdelke v lastnih prodajalnah:
SOLKAN, ŠEMPETER PRI GORICI, POSTOJNA, ILIRSKA BISTRICA in REKA, Trg Ivana Koblara 2.

*Zapomnite si,
da boljših
bonbonov od*

„ŠUMI“
ni!

*Poskusite naše
specialitete:*

- FONDANT
 - ŽELE
 - MELITA
- itd.*

Po predstavi obiščite

*Tavčarjev
bram*

v Tavčarjevi ulici

*Točimo specialna vina
Vsak dan sveže ribe*

Priporoča se kolektiv!

TRGOVSKO PODJETJE

UPRAVA: VRHOVČEVA 4

»*Naš vet*«

nudi dnevno v svojih poslovalnicah vse vrste povrtnin, sadja in sadnih sokov! Večja naročila dostavljamo po želji na dom! Priporočamo se!

Proti bolečinam vseh vrst (glavobola, zobobola, revmatičnim bolečinam, nevralgijam itd.)

zahtevajte v lekarnah

le originalno škatlico tablet **COFFALGOL**
ali tablete z močnejšim učinkom **PHENALGOL!**

Izdeluje: *Lek* — Tovarna farmacevtskih in kem. proizvodov
L J U B L J A N A

Tovarna čevljev »ALPINA«, Žiri

vam v svojih prodajalnah:

Kardeljeva ul. 3 in Stritarjeva ul. 8 v Ljubljani
nudi kvalitetno obutev po zmernih cenah!
Obiščite nas in prepričali se boste o kvaliteti naših izdelkov!

TRGOVSKO PODJETJE

»**GOLOVEC**«

LJUBLJANA, PREŠERNOVA 35

Telefon 21-921

Poslovalnice:

PRESERNOVA 35

PREDJAMSKA 24

CERNETOVA 23

TITOVA 71

CIGLARJEVA 26

DOMŽALE, SAVSKA 1

Prepričajte se o solidni in dobri postrežbi in konkurenčnih cenah.

KRAŠ

JAGETIC

